

สรุปการเยี่ยมเสริมพลังการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย DSPM ปีงบประมาณ 2562

จังหวัด อุตรธานี เขตสุขภาพที่ 7, 8, 9 และ 10

วันที่ 17-18 มิถุนายน 2562

ประธาน พญ.พรรณพิมล วิบุลากร อธิบดีกรมอนามัย

ผู้เข้าประชุม ประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในเขตสุขภาพที่ 7 และ 8

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาองค์ความรู้

1.1 สรุปประเด็นการบรรยาย “Double Solution for Children in the future” (นพ.วัลลภ ไทยเหนือ)

ทักษะที่จำเป็น ของเด็กในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 4 C ได้แก่ 1.ทักษะการแก้ไขปัญหา (Complex Problem Solving) 2.การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) 3.การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) 4. การประสานงานกับผู้อื่น (Coordinating) และ ความคิดริเริ่มเป็นสิ่งที่สำคัญ จากผลสอบ O-net ของเด็กไทย 5 วิชาพื้นฐาน วิชาภาษาอังกฤษ ประถม 6 คะแนน 40 เฉลี่ย และ มัธยมปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ย 30 คะแนน จะเห็นได้ว่ายิ่งโตขึ้น คะแนนจะลดลง และการสำรวจ Denver 2 ในเด็กปฐมวัย พบว่ากล้ามเนื้อเล็กและภาษา มีความล่าช้าสูงสุด ปัจจัยที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กเล็ก คือ 1) ขนาดและอัตราของผู้ดูแลเด็ก ที่ต้องมีสัดส่วนที่พอดีไม่มากเกินไป 2) ผู้ดูแลเด็กมีคุณสมบัติที่ดี และได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม 3. Relationship ระหว่างครูกับเด็กมีความอบอุ่น 4) มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย 5) หลักสูตรที่ดีและเหมาะสมกับเด็ก และ 6) สถานที่ดูแลเด็กต้องมีความปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทางด้านภาษาโดยเฉพาะเด็ก 6 ปีแรก จึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นช่วงที่ สมองมีการเจริญเติบโต มีการพัฒนาด้านมองเห็นและการได้ยิน วงจรต่างๆ การเรียนรู้ภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญเหมือนการสร้างบ้านที่มั่นคง และส่งผลต่อการประสบความสำเร็จและนำมาสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ที่สูงกว่า เช่น การควบคุมอารมณ์ Emotion และการทำงานของสมองส่วนการบริหาร (EF)

จากการศึกษาพบว่าครอบครัวที่ใช้เวลาพูดคุยกับลูกจะทำให้ลูกได้เรียนรู้คำศัพท์ได้มากขึ้น และสามารถเข้าใจภาษาได้ถูกต้องช่วยให้เกิดการพัฒนาสมองที่ดีกว่า และการใช้ภาษาที่ 2 ทดสอบเด็กพบว่าสมองได้รับการกระตุ้น ในส่วนการพูดคุยภาษาที่ 2 จะกระตุ้นให้สมองเจริญเติบโต งานวิจัยพบว่ากระตุ้น Auditory and Broca's area หากใช้แค่ภาษาเดียวจะกระตุ้นการทำงานได้น้อยกว่า การใช้สองภาษา ภาษาที่จึงช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง และช่วงแรกเกิด-3 ปีแรกเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นการเจริญเติบโตของสมอง ดังนั้นการให้ภาษาที่สองในเด็กยิ่งเร็วเท่าไรยิ่งดีเท่านั้น

กลยุทธ์ที่สำคัญในการที่จะสร้างสรรค์เด็กให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ มี 3 กลยุทธ์ ได้แก่ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต การให้ประสบการณ์สำคัญในการเรียนรู้ และการเรียนรู้ผ่านการเล่านิทาน อ่านคำกลอน Double Solution of Early Protection and Early Promotion การป้องกัน คือ การไม่ปล่อยให้เด็กมีภาวะที่ถูกทอดทิ้ง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความเครียด (Toxic stress) และหลังฮอร์โมนบางอย่าง ที่ตอบสนองในทางที่ผิด ทำให้เกิดการแยกตัว หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น สูบหรี่ ต้มสุรา ใช้ยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนกำหนดการส่งเสริม คือ การส่งเสริมพัฒนาการตาม DSPM, การพัฒนา EF เช่นการ เล่น จ๊ะเอ๋ การส่งเสริมด้านโภชนาการ

ประเด็นที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยใช้ Six building Blocks plus

1. ระบบบริการ (Service delivery)

นโยบายหรือยุทธศาสตร์ชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในกลุ่มเด็กและสตรี ได้แก่ สาวไทยแก้มแดง และมีลูกเพื่อชาติ และเงินอุดหนุน ๖๐๐ บาท กรมอนามัยมี การดำเนินงานเชิงนโยบายหรือกิจกรรมที่สอดคล้องดังกล่าว คือ

ANC และ LR คุณภาพ จะช่วยให้เด็กเกิดออกมามีคุณภาพ และมีน้ำหนักคลอดไม่ต่ำกว่า ๒,๕๐๐กรัม และสามารถเลี้ยงลูกได้ด้วยนมแม่ได้

มหัศจรรย์ ๑,๐๐๐ วันแรกของชีวิต เตรียมความพร้อมตั้งแต่วัยเจริญพันธุ์ โดยกรมอนามัยดำเนินการ โดยให้ยาเสริมธาตุเหล็ก และยาถ่ายพยาธิ การให้ยาเสริมธาตุเหล็กและไอโอดีนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง อย่างน้อยที่สุด ๓ เดือน ก่อนการตั้งครรภ์ ซึ่งสามารถลดภาวะการพิการโดยกำเนิดได้ ๒๕ %

พัฒนาการเด็กปฐมวัย มีการบูรณาการร่วมมือกัน ๔ กระทรวง

2. กำลังคนด้านสุขภาพ (Health workforce)

- จัดประชุมหลักสูตรแกนกลางการใช้ DSPM (ครู ก) สำหรับบุคลากรหน่วยบริการ สุขภาพ เมื่อวันที่ ๒๖-๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑
- เยี่ยมเสริมพลัง ๔ ภาคจากส่วนกลาง
- สร้างเครือข่ายงานพัฒนาการเด็กพัฒนาระบบDashboard ในการ mapping ข้อมูลผู้รับผิดชอบงานพัฒนาการเด็ก
- วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานพัฒนาการหลังการอบรม ครู ก ระดับประเทศ
- จัดอบรม TIDA ๔ I ให้กับ รพสต. ๗๐ แห่ง จาก ๑๑๒ แห่ง ซึ่งทำให้เข้าถึง TIDA๔I มากขึ้น

3. ระบบข้อมูลข่าวสาร (Health information system)

3.1 การลงข้อมูลในระบบ HDC

- ใช้โปรแกรม JHCIS
- ใช้ฐานข้อมูล HDC Data exchange ติดตามการขาดนัด

3.2 การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ Health literacy แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น สื่อ/เครื่องมือ/อุปกรณ์/สนามเด็กเล่น ฯลฯ

- Line Group
- DSPM DAIM
- TDA4I

4. เทคโนโลยีด้านการส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมพัฒนาการ (Access to essential medicine)

- เทคโนโลยีด้านการส่งเสริมพัฒนาการมีอะไรบ้าง
- การพัฒนาคู่มือ DSPM
- CQI (Continuous Quality Improvement) งานพัฒนาการเด็กแบบบูรณาการ ทำอย่างไร
- การจัดทำคลิปวิดีโอลงยูทูป เพื่อให้พ่อแม่ไม่เข้าใจตรงไหน นวดตรงไหนไม่ทัน สามารถย้อนกลับไปดูในยูทูปได้
- แอปพลิเคชัน สื่อการตูนพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Marker)

5. ค่าใช้จ่ายการส่งเสริมสุขภาพ/การส่งเสริมพัฒนาการ (Financing)

งบประมาณที่สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น งบ Non UC /กองทุนสุขภาพตำบล หรืออื่นๆ

- ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สปสช. จึงได้สร้างโครงการจิตอาสาพัฒนาการเด็กให้กับทุก รพสต. ให้ได้องค์ความรู้ในการประเมินพัฒนาการเด็กและได้ออกแบบเครื่องมือเวลาไปประเมินพัฒนาการเด็กตามบ้าน

6. ภาวะผู้นำ (Leadership)

กลไกการดำเนินงานของคณะกรรมการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น CPMระดับจังหวัด/อำเภอ อปท. พขอ. ฯลฯ

กระทรวง พม.

๑. ขับเคลื่อนคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.)
๒. ขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด/กทม.
๓. พัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็ก

กระทรวงมหาดไทย

๑. ขับเคลื่อนคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.)

๒. พัฒนาศักยภาพครู / ผู้ดูแลเด็ก (โดย อ.วัลลภ ได้เน้นย้ำให้ สอนครูผู้ดูแลเด็ก ให้มีภาษาที่ ๒ ที่แตกต่าง จากภาษาแรกอย่างชัดเจน ให้ศึกษาแผ่นซีดีที่รับไป)

กระทรวงศึกษาธิการ

- พัฒนาศักยภาพครู / ผู้ดูแลเด็ก

7. การมีส่วนร่วม (participation)

- Best Practice/นวัตกรรม ในการบูรณาการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในพื้นที่
- การสร้างกระบวนการเรียนรู้/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่
- การบูรณาการ 4 กระทรวงจากระดับนโยบายสู่ปฏิบัติ
- เขตสุขภาพที่ 7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนอำนวนาย อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์นำเสนอความเข้มแข็งของเครือข่าย
- เขตสุขภาพที่ 8 SEKA MODEL คลินิกพัฒนาการเด็ก โรงพยาบาลเซกา ติดตามพัฒนาการเด็กที่มีความเสี่ยงที่ล่าช้า จัดทำนวัตกรรมสมุดมีสีเพื่อน้องหนู กรณีหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงจะติดสติ๊กเกอร์สีหน้าปกสมุดของแต่ละคน และไม่ไอติมกำหนดคลอด เพื่อให้การติดตามกำหนดคลอดได้และการออกเยี่ยมหลังคลอดได้ทันเวลา
- เขตสุขภาพที่ 9 จักราชโมเดล ขับเคลื่อนงานโดยพัฒนาคน(อบรมDSPM DAIM TEDA4I) งาน (เน้นมาตรฐาน WWC เครื่องมือ อุปกรณ์ การบันทึกข้อมูล ติดตามในชุมชน และ Success case) วิชาการผ่าน PDCA/six building block
- เขตสุขภาพที่ 10 แอปพลิเคชัน สื่อการ์ตูนพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Marker)

ประเด็นที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จ

3.1 ปัญหาอุปสรรค

- เนื่องจากบางเขตมีแพทย์พัฒนาการประจำอยู่ในโรงพยาบาลทั่วไปปัญหาที่เจอเด็กที่มารับคำปรึกษาไม่ได้มาจาก รพสต.พ่อแม่เด็กนำเด็กมาเองจึงทำให้ไม่ผ่านระบบการส่งต่อ
- การใช้คู่มือ DSPM หลังจากแจกหนังสือแล้วพ่อแม่ไม่เข้าใจวิธีใช้และมีประโยชน์อย่างไร ปัญหาของโภชนาการในหญิงตั้งครรภ์

3.2 ปัจจัยความสำเร็จ (คน + เทคโนโลยี)

- กลไกการขับเคลื่อน คสม.บูรณาการมหัศจรรย์ ๑๐๐๐ วัน ทำให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทุกพื้นที่ใช้โครงการไอโอดีนนำและครอบคลุมพัฒนาการเด็กและไอโอดีนในเด็ก
- การขับเคลื่อนงานมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีเครือข่ายดี
- มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและกำกับติดตามอย่างเข้มแข็งทำให้งานพัฒนาการดีขึ้นรวมทั้ง สมติ สมส่วน ดีขึ้น
- การกำกับติดตามโดยใช้ระบบเครือข่าย
- การนำปัญหาของเขตมาวิเคราะห์
- การขับเคลื่อนในระดับเขตนำนโยบายมาขับเคลื่อนใช้วิธีการคืนข้อมูลให้กับผู้บริหารได้รับทราบ

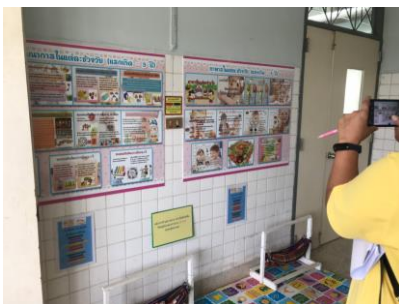
3.3 ข้อเสนอสู่การพัฒนา

- อัตราภาวะโลหิตจางลดลง ๕๐ % ในวัยเจริญพันธุ์และหญิงตั้งครรภ์
- อัตราทารกแรกเกิด น้ำหนักน้อย ต่ำกว่า ๒,๕๐๐ กรัม ลดลงไม่น้อยกว่า ๓๐ %
- อัตราการกินนมแม่อย่างเดียว ๖ เดือนแรก เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๕๐ %

ภาพกิจกรรมการประชุมและการลงพื้นที่เยี่ยมเสริมพลัง

บรรยาย ณ ห้องประชุม.

ลงพื้นที่เยี่ยมเสริมพลัง รพสต.บ้านห้วยคราม